

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАГИ ЧИҚА БОШЛАГАН

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 71 (20. 338)

1989 йил 25 март, шанба

Баҳоси 3 тийин.

АСОСИЙ ЭЪТИБОР ОЗИҚ-ОВҚАТ МУАММОСИНИ ҲАЛ ҚИЛИШГА ҚАРАТИЛСИН

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Р. Н. НИШОНОВНИНГ КПСС Марказий Комитети март Пленумида сўзлаган нутқи

Урғочлар!

Биз гоёт долзарб масалани муҳомада қилмоқдамиз. Мамлакатимизнинг бой ва хилма-хил табиий-қилми шартларидан, жуда катта ер-сув ресурсларидан, ишлаб чиқариш потенциалидан фойдаланиб, агроноат комплексини жадал ривожлантиришни таъминлаш ва яқин орада озиқ-овқат муаммосини кескинлигига барҳам бериб, бу масалани биргалда ҳал этишимиз керак.

Михаил Сергеевич Горбачев докладыда, Пленумга таъйинланган материалларда деҳқон ерга эга бўлганда, ер аса ўз хўжалиғига эга бўлгандагина муваффақият қозониш мумкинлиги тўғрисида қайд этилган. Бу борада янги ишлаб чиқариш, иқтисодий муносабатлар ва бошқа тадбирлар муҳим ўрин туттиши керак.

ришларнинг асл маъноси ва мақсади ҳар бир республиканинг табиий-иқтисодий имкониятларидан ўз аҳолисининг эҳтиёжларини тўлароқ қондириш учун ҳам, бирлигимизнинг моддий негизини бўлган мамлакат иқтисодига ҳам ҳужалик комплексига қўшилган ҳиссани кўпайтириб боравериш учун ҳам имкон борича самарали фойдаланишдан иборат. Равшаник, бу иқтисодий, ўзаро фойдали асосда амалга оширилиши керак.

Пленум ҳужжатлари лоийҳасида таъкидланганидек, Ўзбекистон бундан буён ҳам пахта етиштиришга иқтисодий асослашадир. Аммо шунинг учун ўқитиш истар эдимки, пахтачиликка иқтисодлашувни пахта монокультураси билан сира алоқасиз йўқ. Айрим оммавий ахборот воситалари қўпчилик билан пахтачиликнинг кетганлиги қарши курашишга уришиб, пахтага қарши нафратларни янги олдирди, умуман пахтачиликдан иқтисодиётимизни қайтартириш керак, умуман пахтачиликдан иқтисодиётимизни қайтартириш керак, умуман пахтачиликдан иқтисодиётимизни қайтартириш керак, умуман пахтачиликдан иқтисодиётимизни қайтартириш керак.

Пленум арасида эълон қилинган иттифоқнинг республикаларнинг суверен ҳуқуқларини кенгайтириш, ўз-ўзига бошқариш ва ўзини-ўзи пул билан таъминлаш негизда ана шу республикаларнинг иқтисодий асосини қайта қуришни умумий принциплари лойиҳаси ҳужалик ҳисобини реал амалга оширишда асос негиз бўлади, деб ҳисобламиз. Лоийҳада баён этилган голларни қўллаб-қувватлар эканми, ҳар бир регион, ҳар бир республика ўз резервлари ва имкониятларини сафарбар этишлари лозимлигини тушуниб туришимиз.

Бу ўринда иқтисодий усулларнинг ҳам аниқ-пухталаб белгила олиш жуда муҳимдир. Ҳужалик муносабатлари ҳар бир регион ва республика ўзининг маъмурий ва территориал доирасида ўралашиб қолади, бунинг устига дарвозани тамбалаб қўяди, деган маънони англатадими? Назаримда, ҳатто бунга уринишга ҳам йўл қўйиб бўлмайди, чунки бундай уринишлар жуда нохуш оқибатларга олиб келган бўлар.

Шунга ишончимиз қомилки, кўзда тутилган ўзга-

лион тонна ҳажмида белгилаш лозим бўлади.

Пахта таёйрлаш планларига илгари тузатишлар киритилар эди. Аммо пландан ҳосилнинг аслида бўлмаган ва очидан-очик қўшиб ёзилган қисми олиб ташланарди. Ҳозир эса пахта таёйрлаш ҳажмларини тўғри белгилаш учун реал имкониятларни ҳисобга олиш талаб этилади. Ана шу масалада бизни қўллаб-қувватлашларини тўғри сўрашимиз, республика эса ўз навбатида ҳар йили 1,6 миллион тонна пахта толаси етиштиришга қарор қиларди. Биз 6—7 йил ичида пахта етиштириш ҳажмига қараганда ўзини учун мустаҳкам замин яратамиз ва 1996 йилдан бошлаб 1,7 миллион тонна ва бундан ҳам кўпроқ тола сотадиган бўламиз.

Пахта толасини тежамли сарфлаш тўғрисида ҳам ўйлаб қўриш керак. Жаҳондаги таъриба, айниқса, ривожланган мамлакатларнинг таърибаси толадан тежаб-тергаб ва оқилона фойдаланилаётганидан даълат бериб турилади. Халқ истеъмоли товарлари ишлаб чиқариши ва айниқса, ундан техникавий мақсадларда фойдаланишда пахта толаси ўрнига химиявий иллар ва толарларни қўлланиш борасидаги ишчи пайсалга сойма, жадаллаштириш мақсадаги мувофиқлар. Шундай қилганимида аҳоли учун бўлган ишлаб чиқаришни қўйиштириш ва сифатини яхшилаш учун қўшимча резервларга эга бўлишимиз. Пировардида бундан экономика ҳам наф қўради.

Бўшаб қолган майдонлардан озиқ-овқат ва озуқабоп экинлар майдонларини кенгайтириш, алмашлаб экинни ўзлаштириш, янги боғ-роғлар ва узумзорлар барпо этиш учун гоёт самарали фойдаланишимиз.

Мақсулот таёйрлаш планларини бир неча йилларга мўлжаллаб барқарорлаштириш бизга ориқ ерларнинг дарҳол мелiorатив жиҳатдан яхшилаш учун ҳам зарур. Пахта монополияси, пахтаинг ялли ҳосили кетидан қувиб, катта-катта ерларнинг ноқомлиги ўзлаштирилганининг ерининг тинкинсини қуритди, тупроқнинг унумдорлигини пасайтириб юборди. 700 минг гектар ерининг шундай ҳолатда қолдиққа айланишига олиб келди. Ҳозир ана шу ерларнинг дарҳол мелiorатив жиҳатдан реконструкция қилиш керак.

Матлумки, сув ҳужалиги қурилишидаги инвестиция сисвати қайта қўриб чиқил-

БОЛАЛАР УЧУН ЧИҚАРИЛГАН КИНОФИЛЬМЛАРНИНГ БИРИНЧИ МОСКВА ХАЛҚАРО ФЕСТИВАЛИ ҚАТНАШЧИЛАРИ ВА МЕҲМОНЛАРИГА

Болалар учун чиқарилган кинофильмларнинг биринчи Москва халқаро фестивали қатнашчилари ва меҳмонларини самимий табриқлайман.

XXI асрда яшайдиган ва ишлайдиган авлодга биз ҳажми ва унм билан қараймиз, Халқаро қилми сазилари даражада иқлиқлашди, ҳарбий муҳофизат ҳавфи қамайди, ўзаро ишонч қоралари ишлаб чиқилмоқда. Бироқ урушларсиз ва қурол-яроғларсиз дунё реаллиги айланмиш учун ҳали кўп иш қилиш лозим бўлади. Ҳа киноларини буюм мақсадага бағишлаган кино сазвати усталари ў-

ларнинг олижаноб асарларини чўқур англаб етишлари ва юксак инсонпарварлик идеяларини қарор топтириш учун куч-гайратларини бирлаштиришлари жуда муҳимдир.

Фестиваль муваффақияти ўзининг астойдил истаимен, Унинг «Сайрама» болаларига — тинчлик ва меҳр-муҳаббат олижаноб шорни кинематографиячилар ўртасидаги иқодий алоқаларини кенгайтириш, маданий тараққиётга ва халқларнинг бир-бирларига яқинлашувига кўмаклашадирсин.

М. ГОРБАЧЕВ.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюросида

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг Бюроси ўзининг 22 март куни бўлиб ўтган мажлисида КПСС XXVII съезди қарорлари асосида кадрларни танлаш, жой-жойга қўйиш ва тарбиялаш юзасидан Ўзбекистон ССР Ички ишлар министрлиги олиб бораётган ишлар тўғрисидаги масалани кўриб чиқди.

Ўзбекистон ССР Ички ишлар министрлиги, унинг қоллежиси ва сиёсий бошқармаси кадрлар билан ишлашни тубдан қайта қилиш тўғрисида КПСС XXVII съезди йўл-йўриқларини бажариш соҳасидаги ишларда суст-кашлик қилаётганлиги, ички ишлар органлари шахсий состави орасида сиёсий тарбиявий ишлар қатъини яхшилашнинг таъминлашга қараб, янги кадрларни таъкидлаб ўтилади. Улар амалга ошираётган чора-тадбирлар улара буюсунови органлар фаолиятини таъминлаштиришга ҳамон суст таъсир қўрмаётганда, ҳодимлар орасида иқтисод ва қўнучиликни мустаҳкамлашга зарур даражада таъсир қилмапти.

Коллежия, шахсан министр Урғоч У. Раҳимов, министрликнинг кадрлар аппарати (Урғоч А. П. Теплов), сиёсий бошқармаси (Урғоч В. Р. Отахонов), партия комитети (Урғоч В. Д. Пилипо) Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг «Ўзбекистон ССР Ички ишлар министрлигининг кадрларни танлаш, жой-жойга қўйиш ва тарбиялаш, жияотчиликка қарши курашни қўйиштириш ва тарбиялаш тўғрисидаги қарорини рўбга чиқаришда жиддий намчиликларга йўл қўйилар. Қарордан келиб чиқадиган вазифалар министрлик қоллежисидан, бундимида, партия комитетидан, партия ташкилотларида, шу жумладан, кадрлар бошқармасида ҳам муҳома қилинамиз.

Ички ишлар органларига ишчанлиги, шахсий ва сиёсий фаолиятлари етарлича бўлмаган кишиларни қабул қилиш давом этмоқда, кадрлар резервини оид ишда, ҳодимларни етарли даражада ўқитишда жиддий камчиликлар йўқ қўйилмоқда. Уларнинг қўнучилиги министрлик партия комитетининг принципсизлиги ва либерализми, аппарат иши устидан контролнинг сустлиги вазиятида ўз хизмат вазифаларини бажаришга виждонан муносабатда бўлмаётганлиги, иқтисодий қўпол равишда бўзмоқдалар.

Амалий визит билан

Венгрия Социалистик ишчи партияси Бosh секретари Карой Грос КПСС Марказий Комитетининг тақлифига буюн 23 март куни амалий визит билан Москвага келди.

Визити аврорромида уни КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Марказий Комитет секретари А. Н. Яковлев, КПСС Марказий Комитети Халқаро бўлимининг муддир В. М. Фалин, бошқа расмий кишилар кутиб олдлар.

Аэропортда ВХР ва СССР нинг давлат байроқлари қўтарилган эди.

(ТАСС).

Сўх сув омбори қурилиши тўхтатилди

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Фарғона вилоятидаги Сўх сув омбори қурилиши тўхтатиш тўғрисида қарор қабул қилдилар.

Республика Мелiorация ва сув ҳужалиги давлат комитетига сув омборида қозилган қилмадиган объектлар рўйхатини аниқлаш ҳамда уни амалга оширишга ва муҳофаза ишларига зарур маблағ ажратиш, шунингдек лойиҳада қўзда тутилган янги объектлар қурилишини давом эттириш топширилди.

(ЎТАТ).

Ўзбекистон ССР Министрлар Советида

каби асосий ишлаб чиқариш буюнининг янги ташкилий формаларини барпо этиш жуда сустнашлик билан бормоқда, республикада ҳозир уларнинг сони бор-йўқ 8 та. Бошқаришнинг территориал схемаларини амалга ошириш чоғида ташкил этилган бош планлаштириш-иқтисодиёти бошқармаларининг корхоналар ва юқори органлар билан ўзаро муносабатлари аниқ-пухта белгилаб қўйилмаган. 1988 йилда ҳамда шу йилнинг ўтган даврида бир қанча министрликлар ва идоралар ишлаб чиқариш моли ва ҳужалик фаолиятини таъкидлашнинг пастлиги тармоқ ва территориал ташкилий структураларини қайта қуришни таъминлашдаги ана шу камчиликларнинг бевосяга оқибатидир.

Мазкур масала юзасидан қабул қилинган қарсрада Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Президиуми Ўзбекистон ССР Министрларини ва идоралари, халқ депутатлари Советларининг иқтисодий комиссиялари эиммасига бир ой ичида қайд этилган камчиликларни бартараф этиш ҳамда бошқаруви тармоқ ва территориал схемалари тўғрисида партия ва ҳукуматнинг тегишли қарорларида қўзда тутилган чора-тадбирларнинг буюн комплексини бажаришни таъминлаш вазифасини юқлади. Ўзбекистон ССР Давлат план комитети, Гасснаб, Меҳнат ва социал

масалалар давлат комитети, Давлат статистика комитети, Ўзбекистон ССР Молия министрлигини бошқа министрликлар ва идоралар, Қорақалпоғiston АССР Министрлар Совети, область иқтисодий комитетлари ва Тошкент шаҳар иқтисодий комитети, Иттифоққа бўйсунувчи бирлашмалар ва корхоналар билан биргалда регионал иқтисодиёт ва республиканинг ноиншалаб чиқариш соҳасини ўзини-ўзи пул билан таъминлаш ва ўзини-ўзи бошқариш принципларида ўқитиш юзасидан амалий ишларни авж олдириб юбориш топширилди.

Мажлисада Тошкент шаҳар Фрунзе район иқтисодий сисватида амалга ошириш ва меҳнатқўнчаларнинг фаровонлигини юқсатириш соҳасидаги ишларни ҳам муҳома қилинди. Район Советининг иқтисодий комитети ишларни амалга ошириш билан бир қаторда ўзига берилган катта ташкилий ва иқтисодий ҳуқуқлардан тула-туқис фойдаланилаётганлиги қўриб чиқилди. Халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқаришни ривожлантиришнинг комплекс программаси топширилди. Район иқтисодий комитети бажаришда қўпчилик корхоналар сустнашлик қилмоқда, бундай топширишларни тўқимачилик комитети, 1-побавал фабрикаси, «Ўзбектестильмаш» ишлаб чиқариш бирламиси ва бошқа корхоналар бажарма-

қандай қурилатганлигини, қизмат қўриатиш соҳаси ишчи контроль қилишни қулайлаштириш зарурлиги алоҳида таъкидлаб ўтилди. Ўзбекистон ССР Молия министрлиги билан Тошкент шаҳар иқтисодий комитетига район ҳужалигини ўзини-ўзи пул билан таъминлашга ўқитиш юзасидан экспериментини амалга оширишда район иқтисодий комитетига амалий ёрдам бериш топширилди.

Республика сув ресурсларини оқилона ва самарали фойдаланишга қаратилган чора-тадбирлар қандай бажарилаётганлиги иқтисодий контроль қилиш тарзида қўриб чиқилди. 1988 йилда санаот ва коммунал ҳужалигида сув истеъмол қилиш 1987 йилдагига нисбатан бир мунча камайганлиги, ҳар гектар суғориладиган ер ҳисобига олиндиғани сув салмоғи ўртача 400 куб метр камайганлиги қайд этилди.

Шу билан бирга республикада сувни тежамли равишда қўлланишни қўлланишни, сувдан тақририй фойдаланишни, сув манбаларини қўрқослаштириш асрашини ривожлантириш юзасидан кенг программа жуда секинлик билан амалга оширилмоқда.

Сувдан тақририй фойдаланиш қувватларини ошириш топширилган бажаришни «Среднабель» бирлашмаси (32 процент) ва «Ташгорстрой» (33 процент) таъминламадилар. Фарғона фурайми

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Президиумининг 23 март куни бўлиб ўтган мажлисида республика халқ ҳужалигини бошқаришнинг бош схемасини амалга ошириш қандай бораётгани тўғрисида Ўзбекистон ССР Давлат план комитетининг раиси А. Р. Отахонов билан Ўзбекистон ССР Молия министрлиги Н. И. Маматисевиени ахборотлари тингиланди. Бу схемани амалга оширишнинг дастлабки буюнчида республикада 15 та министрлик ва идора бирлаштирилган ва тутатилган, 2 та область 14 та қишлоқ районни тутатилган, 60 та структура бўлиналари қайта ташкил этилган, умуман аппарат ҳодимларининг сони 28,8 минг киши қамайтирилган таъкидлаб ўтилди.

Шу билан бирга бошқаруви таъкилий структурасини қайта ташкил этиш юзасида иқтисодий бош мақсадда эришлмади, янги министрликлар идоралар ҳам депутатлари маҳаллий Советлар иқтисодий комитетлари фаолиятини тубдан ўзгартирилиши ва тақомиллаштирилишига, асосан раҳбарликнинг иқтисодий методларига ўтишга эришлмади. Уларнинг айримлари ҳали ҳам раҳбарликнинг маъмуриятчилик усулларида муқим қилмоқдалар, илмий-техникавий, инвестиция программаларини, социал-иқтисодий программаларини ишлаб чиқиш ва амалга оширишда, тармоқни ахборот ва кадрлар билан таъминлашда сустнашлик қилмоқдалар. Агрофирмалар, агрокомпаниялар, концернлар ва шу

● Барча иттифоқдош республикалар ягона халқ ҳўжалиги комплекси шаронглирида ривожлана бориб, жуда катта иқтисодий ва социал муваффақиятларга эришишди. Шу билан бирга ўтмишда иттифоқдош республикалар тараққиётига раҳбарликда маъмурий-бўйруқбозлик усуллари устувлик қилди. Бошқаруви кўпгина функциялари марказга берилди. Иттифоқдош республикаларнинг иқтисодий негизи ва ҳуқуқлари кескин

торайди, Иттифоқ министрликларининг амри зўрайди. Буларнинг ҳаммаси республикалар ва регионларнинг улар территориясида жойлашган корхоналар ҳўжалик фаолиятининг пировард натижаларидан манфаатдорлигини усайтирди, территорияларини комплекс тараққиёт эттириши имкониятларини ва масўулиятини камайтирди, регионлараро ва миллатлараро муносабатлар мураккаблашувининг сабабларидан бири бўлиб қолди.

ПАРТИЯ XXVII съезди қарорлари ва XIX Бунттифоқ партия конференцияси йўл-йўриқлари асосида территориялар бошқарувида бунишларнинг барта-раф этиш учун халқ ҳўжалигига раҳбарлигининг барча системасини демократиялаштириш амалга оширилмоқда. Республикаларнинг Умумий Иттифоқ ва регионал манфаатларини уйғун даражада бир-бирига мувофиқлаштириш мақсадида иқтисодий мустақиллиги ва масўулиятини жиддий равишда кенгайтирилмоқда.

уларнинг кўп миллатли давлатимизни мустақамлаш ва тарқиқий эттиришдаги масўулияти билан увий алоҳида ривожлантириш зарурлигини қатъийлик билан таъкидлади.

Иқтисодий ўсишнинг регионлар омилидан тўлароқ фойдаланиш имконини берувчи тадбирлар комплексини амалга ошириш талаб қилинади. Булар, энг аввало, у ёки бу территория-

Умумий Иттифоқ системаси, информатизирди. Айна ўйла-да юқорда кўрсатиб ўтилган комплекслар ва тармоқларнинг асосан регион ахти-ёқлари учун ишловчи баъзи корхоналарнинг республикалар ихтиёрига топшириш мумкин.

Хўжат лойиҳасида иттифоқдош республикалар ва маҳаллий Советлар тасарруфида социал соҳанинг барча тармоқларига раҳбар-

ташлиқ қилди. Маълуматда курорт зоналари бир тека-ида жойлашмаганили, уларнинг табиий-иқлимий шароити бир хилда эмаслиги сабабли бу тақлиф қилинмади. Унинг да-бул қилиниши, эса турли республикаларнинг сана-торийлар ва дам олиш уй-ларидан бир текасида фойдаланишларга имкон бермас-ди. Шимолда яшовчи киши-ларнинг Крым ва Кавказда, Жануб одамларининг эса Болтиқбўйи республикаларида даволанишлари ва дам олишлари қийинлашиб ке-тарди.

Аксинча, бошқа республикалар метрополитени Темир йўллар министрлиги ихтиёрида қолдириши ҳамда уларнинг қурилишини Иттифоқ бюджетидан маб-лағ билан таъминлашни сақ-лаб қолшни тақлиф этмоқ-дади. Гарчи метрополитен қурилишига кетадиган сарф-харажатлар жуда катта бў-лишига қарамай, уларнинг тараққиётини шаҳар транс-портининг бошқа турлари-дан ажратган ҳўлда мухо-нама қилиш мумкин эмас. Шаҳар аҳолисида транспорт хизмати кўрсатишининг барча муаммоларини комплекс ҳўлда қўриш ва жойлар-нинг ўзида ҳал қилиш керак.

мумкин. Маълумки, табиат-да юз бераётган жараёнлар одамлар белгиладиган че-гараларни тан олмайдн. Ер-даги бойликлар, унда яши-рилади. Ётган кўмир, нефть та-ма, маъдан зааслари, бошқа фойдалан қазилма бойликлар умумхалқ мулки бўлиб, я-нон халқ ҳўжалик комплекси бойдорини яратувчи иш-лаб чиқаришни ривожлан-тиришини востоситди.

Умумий принциплар итти-фоқдош республикаларга бойликлар ва табиий ресур-слардан фойдаланишда кенг ҳуқуқлар беришни кўзда тутиди. Атроф-муҳитни му-хофиза қилиш ва табиатдан фойдаланиш масалаларини территориялар бошқарувида уларнинг устувлиги ўри-нади. Иттифоқдош ре-спубликалар ўз территориялари-да табиий ресурсларнинг я-нон давлат фондидан фойда-ланишлари, СССР Табиатни муҳофиза қилиш давлат комитети билан келишиб олган ҳўлда табиий бойлик-лардан фойдаланишининг му-айян лимити ва норматив-ларини тақдидлайдилар. Та-биий ресурслардан комплекс ва самарали фойдаланиш кўрсаткичларини белгилаб, уларни ишлаб чиқишга рух-сатнома беришди. Шунинг-дек, улар учун табиатлаш-тирилган ҳал тўлашни жо-

мустиқл равишда ишлаб топилган маблағини сарф-лашни кўзда тутди.

Корхоналар аввалгидек Давлат корхонаси ва коопе-ратив тўғрисидаги СССР Қонунарига қатъий амал қилган ҳўлда нормативлар бўйича ўз даромадларининг бир қисмини бюджетга ўтқа-здилар.

Шу билан бирга ре-спубликалар ва Иттифоқ бюдже-тига ўтказилган даромад-ларни аниқ белгилаш, шун-ингдек бу системанинг ҳар бир бўғинида амалга ошири-ладиган сарф-харажатлар-ни аниқ белгилаш кўзда ту-тилади.

Иттифоқдош ре-спубликалар территориясида жойла-шган барча корхоналар бўй-ича, уларнинг кимга бўйсў-нишидан қатъий назар, ер, сув, меҳнат ресурслари учун тўловларнинг барча сумма-сини уларнинг бюджетлари-да даромадга ўтказиш кўзда тутилмоқда. Бу тўловлар-нинг ставкасини айрим ре-гионлар раёонларининг ер, сув ва иш билан бандлиги-нинг иқтисодий баҳоларига қараб республикаларнинг ў-залари белгилайдилар. Шу

ҳам ҳисобланади. Демак, олинадиган солиқларини ҳам қандайдир йўл билан икки-га бўлиш лозим. Бундай ҳўлда республикаларнинг социал ахтиёрига учун кетадиган сарф-харажатлари таъминланадиган қолди. Республикалар эса, бу со-ҳаларнинг талаб-ахтиёри-ларини қондириш учун бир-инчи навбатда масўудир-лар. Шу бонс мана шу со-лиқларни тўлагичга ре-спубликалар бюджетлари-да даромадларга ўтказиш му-мкинлигини.

Иттифоқдош ре-спубликалар территорияларида жой-лашган корхоналарнинг бар-ча тўловларини дастлаб-и ва тўловларини йилнинг таро-дада қилган маблағат давлат бюджетини шаклланди-риш вариантлари сурил-моқда. Уларнинг бюджетлари-га тушган тўловларнинг бир қисмини кейинчалик да-ромад сифатида Иттифоқ бюджетига ўтказиш мақса-да мувофиқдор, деган тақлиф илгари сурилмоқда. Бундай ёндашув умумий принцип-ларини таъбирлаш чоғида му-ҳо-нама этилди ва қабул қи-лилмади. Чунки, у ҳўжалик юртиш соҳаларини акра-тини тўғрисидаги қондаларга мувофиқ келмайдн. Иттифоқ бюджетини мустиқл ҳамда барқарор даромадлар базаси-

қарши қўлатириши ре-спублика бюртмасини ба-жариш учун рефер сифатида сарқасинлар, деган тақлифни киритди. Лекин корхона-ларнинг қувватларини марна-лаштириш тартибда ре-зерв сифатида сақлаб туриш корхоналар тўғрисидаги принципларда Иттифоқ кор-хоналарини ишлаб чиқариш қувватларини фойдаланиш-ни яхшилаш мақсадида Иттифоқ министрликлари планларига асос бўладиган кўрсаткичларини бир вақ-тининг ўзида ҳам корхоналар-га, ҳам иттифоқдош ре-спубликалар Министрлар Со-ветига етказиш кўзда тутил-моқда. Республика бошқа-рув органлари давлат бюрт-маларининг ҳамлари тўғ-рисидаги тегишли маълумот-ларга эга бўлган, корхона-ларда шартнома асосида ре-спублика учун зарур махсў-лотлар ишлаб чиқаришни тақ-лиф этиш имкониятига эга бўладилар.

Давлат бюртмаси тарки-бинин кенгайтириш ҳақидаги масала эса принципал аҳа-миятга эга. Муҳо-нама этила-диган ҳўжатда иттифоқдош республикаларга бевосита Иттифоқ қаромониди кор-хоналарга давлат бюртма-сини белгилаш ҳуқуқи бе-рилмаган. Халқ депутатлари Советлари барча корхона-ларга, шу жумладан, Итти-фоқ қаромониди корхона-ларга беришлари мумкин бўлган маҳаллий деб атал-миш бюртмаларини амалиёт-га жорий этиш тўғрисидаги тақлифларга ҳам шундай муносабатда бўлиш лозим, деб ўйланмади. Юқорда ай-тилган тақлифлар Давлат корхонаси тўғрисидаги Ко-нонга бутунлай элдик. Агар улар қабул қилинадиган бў-лиса, корхоналарнинг му-стақиллигини жуда камситган ҳамда республика ва маҳал-лий органлар раҳбарият-ларининг амрини қучайти-рган бўлур эди.

Иттифоқдош ре-спубликалар амалга оширадиган бо-шқаруви қайта қуриш маблағат экономикасини бо-шқариш системасини қай-та қуриш умумий концеп-циясининг тарқиқий қисми-ди. Иттифоқ тармоқ ва республика бошқарув ор-ганлари ўртасидаги вази-фаларни қайта тақсимлаш билан бир қаторда турли ба-ражадаги территориялар бо-шқарув органлари ўртасида ҳам вази-фаларни тақсимлаш ҳақидаги масала қўндалик бўлади. Муҳо-намага қўйил-ган Умумий принциплари маҳаллий ўзини-ўзи бошқа-рув ва маҳаллий ҳўжалик тўғрисида таъбирлаётган Ко-нон билан аниқ яқинла-штириш, бир-бирига боғла-ш керак. Бунда Умумий при-ципларда кўзда тутилган иттифоқдош республикалар-нинг баъзи вази-фалари ма-ҳаллий Советларга ўтқази-лиши назарда тутилмоқда.

Бу масала турли автоном республикаларга таъбиқ этиш бўлиб чиқилганда унга алоҳида диққат-этибор бе-риш керак.

Бир қатор ўртоқлар у ёки бу иттифоқдош республика-ларда ўзини-ўзи бошқариш ва ўз-ўзини пул билан таъ-минлашни турли вариант-ларини кўзда тутишни тақ-лиф этмоқдалар. Аммо, мана шу тақлифлар амалга оши-ришда ягона халқ ҳўжали-ги комплексининг бутунли-гини сақлаб қолш ва му-стақамлаш мумкин бўлма-й қолади. Ахир, марналашти-риш раҳбарлигининг энг муҳим вази-фаси ҳўжалик юртишининг умумдавлат ме-ханизми бутунлигини таъ-минлашдан иборат-да.

1991-1995 йиллар учун бел-йиллик плани тузишга доир зарур шароити йўлга қўйиш таъминоти тўғрисида. Бунда Умумий принциплар-да кўзда тутилган иттифоқ-дош республикаларнинг иқ-тисодий мустиқлигини ошириш масалаларига ҳам-да халқ ҳўжалигини комп-лекс планлаштириш ва ри-воклантиришда масўулият-ларини оширишга, аҳоли турму-ши даражасини юксалтириш учун янги ёндашуларга асосланиши керак. Ишлаб чиқариш соҳасида ре-спубликалараро қислаш усул-ларини, махсўлотларни тақ-симлаш ва истеъмол қили-шни, социал соҳани, шунинг-дек, республикалараро мах-сўлот етказиб беришни ма-қсўллаштириш талаб эти-лади.

Республикаларнинг ў-зини бошқариш ва ўзини-ўзи пул билан таъминлашининг Умумий принципларини ри-воклантириш ва аниқлашти-риш нарх-наво системасини тақомиллаштириш ва улгур-ки савдо соҳасини кенгай-тириш, фойда (даромад)ни норматив тақсимлашдан со-лиқ тўлашга ўтиш, ҳўжалик амалиётга қўшилган нарха солиқ солишини жорий этиш амалга оширилади борган сари рўббага қичариб борилади. Умумий принциплар бир то-мондан, экономика бошқа-ришини демократиялашти-риш ва социал ривожланиш юзасидан тўб қайта ўзгарти-ришларнинг моҳиятини ик-кинчи томондан иқтисодий ислохотнинг бутунги ку-нини ақс эттирди. У бундан кейин киритилган барча янгиликлар учун очки-ди. Тақлиф этилаётган систе-ма барқарорлигининг гаро-ви шундайди.

Умумий принципларни иш-лаб чиқиш чоғида ре-спубликаларга етказилган планларга асос қўриладиган планларга асос қўриб олин-ган асосий кўрсаткичлар составидан контрол рақам-ларини олиб ташлаш тақлиф этилди. Чунки, улар гўе ре-спубликаларнинг мустиқли-гини камситар эмши. Ле-кин контрол рақамлар мил-лияд даражада ҳамми тўғриси-да ишлаб чиқиш, фойда (да-ромаддан) Иттифоқ ва ре-спублика бюджетларига оли-надиган акратмаларнинг те-гишли нормативларини бел-гилаш, бутун мамлакатнинг моддий-молиявий фаолият-нинг мутаносиб бўлишини таъминлаш учун йўналиш сифатида берилади.

Баъзи республикалар Иттифоқ министрликлари корхоналарини ишлаб чи-

КУЧЛИ МАРКАЗ — КУЧЛИ РЕПУБЛИКАЛАР

Ю. Д. МАСЛЮКОВ, КПСС Марказий Комитети Сийсий бюроси аъзолигига кандидат, СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи

— ўринбосари, СССР Госплани раиси

нинг ишлаб чиқариши, ил-мий-техникавий ва интел-лектуал потенциалини ри-воклантириш, табиий ре-сурслардан тежаб-тергаб фойдаланиш, республикалар-аро меҳнат тақсимотини чу-қурлаштириш ҳамда ҳар бир иттифоқдош республикани ва бутун халқ ҳўжалик ком-плексини самарали ривож-лантириш учун Умумий Ит-тифоқ бозорини шаклланти-риш. Табиийки, мана шу жа-раёнлардан кўзда тутилган ширвард мақсад халқ фар-волигини тобора юксалти-риш ва унинг турмушининг янги сифатини таъминла-шид.

Халқ бойлигидан самар-али фойдаланиш учун бош-қарувида марказ ва жойлар-нинг ваколатини аниқ бел-гилаш кўзда тутилмоқда, де-мократик централизм прин-ципларини ҳозирги замон шарт-шароитларига таъбиқ-қан ривожлантириш ва янги маъмури билан бойитиш ло-зим. Албатта, шуниси ра-вшаники, иттифоқдош ре-спубликалар ва автоном тузил-малар ҳуқуқларини кенгай-тиришга вақат ишлаб чи-қариш восталарига умум-халқ мулки сифатида унинг бирлиги ва бўлимаслигига асосланган ҳўлдагина эри-шиш мумкин. Шу билан бирга республикаларнинг ў-з территорияларидаги умум-халқ бойликларидан фойда-ланишдаги ҳуқуқларини жид-дий равишда кенгайтириш мўлжалланмоқда.

Шубҳасиз, кучли ре-спубликалар Иттифоқимизни яна-да қудратлироқ қилади. Бир-қатор бир-бирига боғлиқлик-нинг иккинчи томони ҳам мавжудлиги шубҳасиздир. Фақат кучли марказ бўл-ганича, барча республикалар учун умумий бўлган муам-молар самарали ҳал этилган тақдирдагина уларнинг му-ваффақиятли ривожланиши-га имконият яратилади. Шу бонс республикалар ва мар-казнинг ваколатлари ва бош-қарув соҳаларини белгила-шда асосий сийсий мезон ҳар бир иттифоқдош ре-спубликанинг тез ва самарали ри-воклантириш, айна пайтда СССР халқларини бирлигининг моддий бойдорини сифати-да ягона халқ ҳўжалик комп-лексини мустақамлаш билан белгиланади. Бунга эса фақат аҳоли фаровонлиги даражасини бир-бирига жу-да яқиндан боғлиқ қилиб қў-йиш, иттифоқдош ре-спубликалар экономикасини ўсти-риш учун уларнинг ҳўжалик фаолияти пировард натижа-ларига қараб ресурслар акратиш ҳамда уларнинг мамлакатни умуман тарақ-қиёт эттиришга қўшадиган ҳиссаси орқалигина эришиш мумкин.

Хўжатини таъбирлаш жа-раёнида принципал янхат-дан учта гуруҳлагил масала-ларга асосий диққат-этибор қаратилади.

МАСАЛАЛАРНИНГ бир-инчи гуруҳисини итти-фоқдош республикалар ва-колатларини кенгайтириш, иттифоқдош республикалар ва СССР Иттифоқи ўртаси-даги ҳўжалик соҳаларини ва функцияларини акратиш билан боғлиқ эди. Марказ мамлакат экономикасини я-нон бўлимас экономика си-фатида мавжуд бўлишида ҳал қилувчи аҳамиятга эга ишлаб чиқариш комплекс-лари ва тармоқларини, кор-хоналарини бошқариш за-рур. Булар, энг аввало, ба-завий тармоқлар ва машина-созлик, муҳофаза санаети, транспорт ва алоқанинг

лики жамлаш кўзда тути-лади. Бунга халқ истеъмол моллари ишлаб чиқариш, қурилиш, табиатни муҳо-физа қилиш ва регионал инф-раструктура соҳасидан фой-далан ҳам кирари.

Маълумки, бутунги кунда-ги онг этилган масала — озиқ-овқат, уй-жойлар, товарлар ва хизмат кўрсатишдир. Пар-тия янги регионал сийса-тини ўтказишни ағросаноат комплексини янгилашдан бошлаганига диққатга са-зovorдир. КПСС Марказий Комитетининг қиринда бўлиб ўтган Пленуми қишлоқни ривожлантиришда сийсий, иқтисодий, социал, мада-ний туб ўзгаришларни бел-гилаб берди. Еринин тўла ҳуқуқига соҳиблари сифати-да деҳқон ҳўжаликларининг турли шакллариини тиклаш, аграр секторда жузудга кел-тиришга потенциалдан са-марали фойдаланиш, озиқ-овқат муаммосини ишончли тарзда ҳал этиш учун шарт-шароитлар яратилмоқда. Иттифоқдош ре-спублика-лар, маҳаллий Советларнинг корхоналарини оқилноа жой-лаштириш ҳамда қирлоқ ҳў-жалиги махсўлотларини ишлаб чиқаришни иқтисодий таъ-сир ўтказиш усуллари ёр-дамда бошқаришда, бу махсўлотларни етиштири-шни мутаносиб ривожлан-тириш, ташин, сақлаш ва қай-та ишлаш, ўз регионларидан-да аҳолини озиқ-овқат билан таъминлашдаги ҳуқуқлари ва масўулиятини жиддий су-ратда кенгайтирилмоқда.

Иттифоқдош ре-спубликалар ихтиёрига қурилиш-дан ташқари бинокорлик ма-териаллари санаети (Умум-ий Иттифоқ аҳамиятига эга корхоналардан ташқари, шунингдек, ўрмон, ёғочсо-лик ва целлюлоза-қоғоз са-ноатининг аниганина қисмини) ўтказиш, шубҳасиз, терри-торияларнинг уй-жой муам-моларини ҳал этишдаги им-кониятларини кенгайтиради.

Иттифоқ қаромониди халқ истеъмол моллари иш-лаб чиқаришга ихтисослаш-тирилган корхоналарини ҳам республикалар тасарруфи-га бериш айтилди. Бирок, саноат янхатдан мураккаб саноат молларини ишлаб чиқариётган, тармоқ ичида кенг кооперацияга асослан-ган ҳамда фирма хизмати кўрсатишининг ривожланган шохобчаларига эга кор-хоналар учун бу иш қарор-топган ҳўжалик алоқалари-дан маҳрум бўлиши, дав-лат бюртмасига мувофиқ бўтловчи буомлар етказиб берилишдан маҳрум бў-лиши билдирилади. Шу са-бабли Умумий принциплар-да бундай корхоналарни уларнинг нормал ишлаши-ни таъминловчи ширвард бўлган тақдирдагина ре-спублика ташаббуси билан СССР Министрлар Совети-нинг доимий органлари ра-портига мувофиқ уларга топ-шириш мумкинлиги кўзда тутилди.

Республикалар тасарру-фига бериладиган социал соҳа корхоналарининг учна катта бўлмаган бир қисми, шунингдек, одатда халқ ҳў-жалик аҳамиятига молик ёки барча республикалар учун умумий бўлган илмий-техникавий, тақлиқий-ме-тодик вази-фаларини бажара-диган тармоқларнинг баъзи корхоналари Умумий Итти-фоқ қаромониди қилиши мумкин. Айрим республикалар, ма-салан, ўз территорияларида соҳаларини қайта санает-лаштириш, курорт муассасаларини ўз ихтиёрига беришни

Иттифоқдош ре-спубликаларнинг ҳўжалик юртиш соҳаларини кенгайтири-шининг тақлиф этилаётган чора-тадбирларини натижа-сида ҳар бир иттифоқдош ре-спубликанинг реал суве-ренитети сифат янхатдан янги, ҳозиргидан кўра анча юқорироқ бўлиб қолади. Ҳозирги пайтда иттифоқ-дош республикалар суве-ренитети муаммолари атро-фида фаол мунозара авж олиб кетганлига муносабат билан шу масала хусусида батафсилроқ тўхталиб ўти-шим лозим деб ҳисоблайман. Масалан, баъзи регионал хўжатларда республика-лар суверенитети сийсий, иқтисодий, социал, мада-ний ҳаётини барча масала-ларини мустиқл ҳал қилиш туб мийлат аҳолисининг ў-з ҳўқуқини ўзи белгилаш, халқининг ўзига хошлигини сақлаб қолш ҳўқуқини рўббага чиқариш имконияти-ди, деб характеристика бе-рилмоқда. Лекин тушунча-сида совет федерациясини тиклаш «тўғрисидаги тезис олға сурилмоқда. Шунинг умумаслики керакки, В. И. Ленин раҳбарлигида ишлаб чиқилган ва 1922 йил 30 де-кабрда СССР Советларининг биринчи съезиди қабул қи-лингн СССРни тузиш ҳа-қидаги Шартномада бир ҳа-қортор муҳим муаммоларини ҳал этиш Иттифоқ давлати ком-петенциясига кирари, деб айтилган. Булар — халқ-аро муносабатларнинг бар-ча янхатлари ҳам, Иттифоқ барча халқ ҳўжалик асо-сларини ва умумий планини белгилаш ҳам, транспорт ва почта-телеграф ишлари-га раҳбарлик қилиш ҳам, я-нон давлат бюджетини тақдидлаш ҳамда ягона пул ва кредит системасини, меҳнат қарчиди асосий ко-нуналарни белгилаш каби бир қатор масалалардир.

Ўртоқлар у ёки бу мил-лат жуда катта замоналар-дан бери яшаётган ер, унда-ги бойликлар, сув ва ўрмон-лар, табиий ресурсларга тўловлар олинадиган, нима учун суверен республиканинг давлат мулки эмас, деб таъажуб билдиришмоқда. Республикалар СССР Итти-фоқига қиринлаш билан ў-з мулкларини, жумладан, ер-ни, бойликларини, сув ва ўрмонларини бутун халқнинг умумий мулки билан бир-лаштирилди. Шу билан бирга ССР Иттифоқи мар-казининг ва иттифоқдош ре-спубликаларнинг ана шу му-мий мулкни тасарруф қи-лиш ва ундан фойдаланиш-нинг компетенциясини бел-гилаб берди. Бу нарса СССРни тузиш ҳақидаги 1922 йил Шартнома-сида ҳам белгилаб берилган. Со-вет Социаллици Республика-лари Иттифоқининг барча территориясида ердан фойдаланиш, шунингдек, ер ости бойликларини, ўрмон-лар ва сувлардан фойдала-нишининг асосий тартиблари-ни белгилаш ССР Иттифоқи ихтиёридадир, дейилади, унда.

Шунга қарамай, юқорда айтиб ўтилган функциялар фақат республикаларнинг ёлғиз ҳўқуқидир, деб қараш ҳам юзага келмоқда. Агар, у ёки бу республика ўз тер-риториясида боқоқилларни куришти, тўғон қуриш ёки ёғоч-таша таъбирлаш тўғрисида мустиқл равиш-да қарор қабул қи-ладиган бўлса, унинг бу ёл-ғиз ўзинганига мумкин бўл-ган ҳуқуқ қўшилган учун дарёларнинг саёбалиб қи-линиши ҳамда ҳосилининг бой берилиши билан туғаниш

рий эдилар. Ахир, булар ҳақиқий ҳўжайинлар ба-жаришга вазифалар эмасми?

Жойлардаги айрим ўртоқ-лар кўриб чиқилётган ҳўжат иттифоқдош ре-спубликаларнинг социал соҳаларини бошқариш, маблаг билан таъминлаш ва социал соҳа-ни комплекс ривожлан-тиришдаги ҳўқуқларини кен-гайтириш ва мустиқлиятини оширишда олға қа-раб ташланган олим экан-лигини тан олган ҳўлда Умумий принциплар ре-спубликаларнинг иқтисодий янхатдан тўла мустиқли-гига гарантия бермайдн, деган фикр-мулоҳазалар билдиришмоқдалар. Тўғри, ай-рим республикаларда халқ ҳўжалигини индустришти-риш учун зарур бўлган та-биий ресурсларга эга эмас-ликларини, етмаётган нарсалар бундай регионларга бошқа республикалардан кел-тирилатганини кўрса-тувчи айл-идронка асослан-ган овозлар ҳам эшитилмоқ-да. Шубҳасиз, ягона халқ ҳўжалиги комплексининг, халқларининг бир-бир-ларига қардошларча ёрда-мининг моҳияти ҳам шунда. Бирок, бу нарса алин пайтда, республикаларнинг иқтисодий янхатдан тўла мустиқли эмаслигига, бошқа республикаларга қарам экан-ликларига, ўз муаммолари-ни бошқаруш ширтомисига ҳал этиш мумкин эмасли-гига далolat ҳамдир.

Корхоналар катта қисми-нинг республикалар ихти-ёрига топширилиши, муно-сабат билан табиий, тегиш-ли Иттифоқ министрлик-ларининг вази-фаларини аниқ-равшан белгилаш, зарурат туғилса уларни қайтадан тақлиқ этиш, иттифоқдош республикаларга кенгай-ган ҳўжалик юртишини бош-қаришни тақлиқ этишда қў-шимча ваколатлар бериш талаб этилади. Маълумки, КПСС Марказий Комитети-нинг 1989 йил март Плен-уми СССР Давлат агро-саноат комитетини туғатиши ҳамда иттифоқдош ре-спубликалар агропроми-яни қайта қуриш, уларнинг фа-олиятида иқтисодий ёндашу-лар ва жараёнларини бош-қаришининг иқтисодий усул-ларини қучайтиришни мақ-садга мувофиқ, деб топди.

Умумий принципларда марказда ва республикалар-да бошқаришнинг конкрет шакллари белгилаб бе-рилмаган. Ва масалалар амалга оширилатган сийсий систе-ма ислохот доирасида ҳал этилиши зарур. Бунда энг муҳими, территорияларнинг иқтисодий мустиқлиятини кенгайтиришини асосий иш-лаб чиқарувчи бўғиннинг Давлат корхонаси ва кооп-ерация тўғрисидаги СССР Қонунари берган ҳўжалик ҳисобидидаги ҳўқуқларини камситишга, тармоқ минис-трликларининг амрини ре-спублика ва маҳаллий орган-ларнинг амри билан алма-шувига олиб келмаслиги керак.

МАСАЛАЛАРНИНГ ик-кинчи гуруҳисини итти-фоқдош республикаларнинг ў-зини пул билан таъмин-лаш талабидидаги мувофиқ-молиявий-бюджет системаси-ни қайта қуриш билан боғлиқдир. Агар шу пайтга-да иттифоқдош ре-спубликаларнинг бюджетини сарф-харажатларини белгилаш ва келишиб олишни шаклланди-ришдан, етишмадиган да-ромадларни ўзининг аё Итти-фоқ бюджетига ўтказиш мақсадаги маблағларни ҳисобига тўдиришдан бош-ланган бўлса, ў-з-ўзини пул билан таъминлашга ўтиш

тарихи уларда корхоналарини турли раёнларга жойлаш-тириш ҳамда табиий ва меҳнат ресурсларидан оқил-ноа фойдаланишни, табиий муҳитни ахтиёрида иқ-тисодий янхатдан тартибга солиш имконияти яратилади. Иттифоқ аҳамиятидаги ку-рорт-туристик муассасалар учун табиий ресурслардан ва умумкурорт инфраструкту-раси иншоотларидан фой-даланиладиган учун ҳал олишни жорий этиш мўлжал-ланмоқда. Бу тўловлар ана шу муассасалар қайси итти-фоқдош республиканинг территориясида жойлашган бўлса, уларнинг бюджетига тушади.

Иттифоқ қаромониди кор-хона узоқ муддатли нор-мативлар бўйича олган фой-дасининг бир қисмини ре-спублика ва маҳаллий бюдже-тига ўтказиш мажбурият-тини олади. Республика ва маҳаллий органлар қаромониди корхона эса умум-халқ мулкнинг тарқиқий бўғини сифатида олган фойдасининг бир қисмини Иттифоқ бюджетига ўтқа-зди. Бундай ёндашув давлат мулкнинг, унинг қайси идора бўйсўнишидан қатъий назар, умумхалқ характери-ни тўлароқ рўббага чиқаради ва барча корхоналарнинг ягона халқ ҳўжалик комп-лексини мустақамлаш тўғ-рисида гамхўрлик қилиши даркорлигини таъкидлайди. Республикаларнинг Итти-фоқ қаромониди корхона-дан иқтисодий манфаатдор-лигини ошириш мақсадида бу корхоналарнинг ре-спублика бюджети даромад-ларига ўтказилган тўловлари улушини анча қучайтири-шни кўзда тутди. Яъни, ҳи-соб-кинободига (ресурслар учун тўловлар четга таш-лангандан кейинги) фойда-дан (ёки даромаднинг — ҳўжалик ҳисобининг бу ик-кинчи модели жорий этилса) акратманинг тахминан 40 процентигача борди.

Умумий принципларни таъбирлаш жараёнида Итти-фоқ бюджетиди билан иттифоқ-дош республикалар бюдже-тига ўртасидаги оборот со-лигини тақсимлаш хусусида фаол мунозара олиб бори-лади. Аксарий ҳолларда ак-циз характердаги моллар бўйича оборотдан солиқ олиш тўғрисида тақлифлар бўлди. Тайёр товарлар (зар-гарлик, вино-ағач моллари, тамани, йил газлама ва жу-дан тўқилган газламалар, трикотаж, енгил автомобил-лар, нефть махсўлотларини) соҳибдан қўриладиган фой-далан солиқ олиниб, улар Иттифоқ бюджетига ўтқази-лади. Қолган моллар бўйича олинадиган солиқ эса ре-спублика бюджетига тушади. Бундай тақлиф қабул қи-линадиган бўлиса, ширвард махсўлотини реализация қи-ладиган республикалар асо-сида фойда кўрган буларди-ди. Унинг учун ҳам ашё, материаллар, ярим фабри-катлар етказиб беришни республикалар эса ютқазиб қўйиладир.

Аҳолидан олинадиган дав-лат солиғи барча меҳнат-чиллар СССР граждани эканлигини ҳисобга олиб, бу келишиб олишни шаклланди-ришдан, ети

Амалдаги интернационализм

ДЎСТИМИЗ БОР, КЎЖСИМИЗ ТОҒДЕК

ҚАРДОШ ТОЖИКИСТОН ССРНИНГ ҲАТТЕПА ШАҲРИ БИЛАН СИРДАРЕ ОБЛАСТИНИНГ ЗОМИН РАЙОНИ МЕХНАТКАШЛАРИ УРТАСИДАГИ ДЎСТИК, ҲАМКОРЛИК РИШТАЛАРИ ЯНАДА МУСТАҲКАМЛАНМОҚДА

Суратда: Зомин районидagi «Қизил чорвадор» совхозини меҳнаткорлари Шораям Абдуназаров (ўнгдан), Тожикистон ССР Ҳаттепа райони «Уста Равшан» совхозини чорвадори Абдуназар Фармонкулов, Ҳаттепа районидagi «Коммунизм» совхозини директорини ўринбосари Ҳалиллох Жуманазарова, шу райондаги Нижонини қишлоқ Совети раисини Нори Юсупова ўзаро суҳбатда.

Б. ТОҒАЕВ ФОТОСИ.

Узининг 2500 йиллик тўйини нишонлашга қизғин ҳо- зирлик қўраётган Ҳаттепа азалдан қосиблари билан машхур. Қўли гул усталар асаган бешклар, тожик қиз- ларининг меҳри, қалб қўри қўшиб тикланган қувё дўш- лар зоминликлар ардоғида. Ҳа навбатда Зоминда етиш- тирилган галла ўратепаликлар дастурхонини беэмоқда. Муҳими, ҳозирги авлодда мустаҳкам дўстлик туйғулари, қон-қардошлик, биродарлик ҳислари тобора мустаҳкам- ланмоқда.

Муҳбиримиз Б. САТТОРОВ Ҳаттепа шаҳар партия комитетининг биринчи секретари К. Баҳодиров ва Зомин район партия комитетининг биринчи секретари А. Турдикулов билан учрашиб, қадимий дўстлик алоқалари, қон- қардошлик ва миллатлараро муносабатларнинг бугунги равиши ҳақида гапириб беришларини илтимос қилди.

ҚУДРАТИМИЗ ДЎСТЛИКДА

Қаратилло БАҲОДИРОВ, Тожикистон Компартияси Ҳаттепа шаҳар комитети биринчи секретари: — Ҳаттепаликлар зомин- ликлар билан азалдан борди- келди қилишади. Зомин до- нидан тайёрланган нон билан Ҳаттепа майизи неча асрларни, бир дастурхонни безатиб келди. Ҳозирги кў- яйлик Уруш йиллари Ҳа- ттепаликлар от-аравада Зоминдан галла ташиб жон сақладилар. Ҳаттепа билан Зоминни боғлаб турган инан йўли ҳар икки томонга дўст- лик кўприги сифатида хиз- мат қилди. Яқин алоқалар туйғайли қўда-андачилик юзага келди. Шаҳримизда 78 ёшли Пўлатой ая яшай- дилар. Ая билан суҳбатлаш- сангиз зоминлик келини Сад- ридин Айний номли мактаб ўқитувчиси Шарофат ҳақида оғиздан бол томиб гапиради- лар. Шарофатнинг янғиси Дилбарой эса ўратепалик. Бундай мисолларни юзлаб келтириш мумкин. Демоччи- кимни, ҳар икки миллат ва- киллари бир-бирлари тобора мустаҳкам боғланиб, дўст- лик, қон-қардошлик ришта- лари томир отиб борапти.

Мехнат қолдиқлари, би- лини даргоҳларида миллат- лараро муносабатларни чу- рақлаштиришга алоҳида эъ- тибор бераймиз. Миллат-

ларимизга хос бўлган халқ ҳашири қўллаб-қувватла- япти. Ҳашарлар ҳақиқий меҳнат байрамга айланди. Ҳа ҳашарларда халқимиз хос асқиллар авнига чиқди. Ҳашар йўли билан аэропорт қурди. Ҳашар йўли шаҳри- мизга биринчи бор пассажир самолёти қўнди.

Халқлар дўстлиги қудра- тини Арманистон энгилласи оғилларини тутатиш жа- раёни кўрсатди. Арман хал- қининг гамига бутун мамла- қат, қолаверса ер юзи халқ-

ларнинг ҳаммаси шерик бўлди. Қўп ўтмай бундай му- сибот тожик қишлоқлари аҳолиси бошига ҳам тушди. Ҳазирки Зоминда оқибат- ларини тутатиш учун ҳисор- ликларга 3 миллион сум маблаг зарур техника во- ситалари акратди. Аҳоли- дан ердан фондига 1,5 мил- лиондан ортиқ маблаг ту- шди. Бундай хизмат учун Ҳа- ттепа биродарларимизга таъ- зим қиламиз.

Дўстга оғир дамларда ердан қўлини қўйиш ўбек- лар учун қадимий одат экан- лигини қўшни Зомин райони мисолида ҳам яхши би- ламиз. Қишинг аёли қу- лиларда чорваимиз фақат улар ердимида талафотдан сақлаб қолган пайларимиз доимо едимизда.

ҚОН-ҚАРДОШ МИЗ, ҚУДА-АНДАМИЗ

Абдулло АБДУҚУЛОВ, Тожикистон Компартияси Зомин район комитети биринчи секретари:

— Ҳазир билан тожик халқи азалдан бир-бири билан қон- дош, қариндош. Уларни бир- бирининг икки қирғоғига, бир олмағини икки палласи- га қиёс қилишади. Алишер Навоий, Абдурахмон Жомий сингари улуг ааломлар мус- таҳкамлашган қадимий дўст- лик ришталари йиллар, ас- рлар ўтиши билан тобора чу- қурлашмоқда. Бу икки халқ ўртасидаги муносабатлар Зо- мин райони ва Ҳаттепа шаҳ- ри аҳолиси муносабатлари- да ҳам ўз аксини топмоқда. Бу икки воҳа меҳнаткаш- ларининг бири хунармандчи- лик билан ном чиқарган бўлса, иккинчиси мўл қиш- лоқ хўжалик маҳсулотлари етказиб берган.

Меҳнатда қўлга киритил- ган зафарлар билан дўстлар олдидан фахрланганини ўзга- ча ташти бор. Ҳаттепа йили давлатга 58 миң 179 тонна пахта етказиб берди. Қиш- лоқ хўжалик маҳсулотлари тайёрлаш ва ишлаб чиқариш бўйича белгилаган планлар деярли барча кўрсаткичлар бўйича бажарилди. Район- даги 45 та қурилиш ташки- лоти, 4 та транспорт ва 6 та саноат корхонасида 9 миңга яқин турли миллат вакил- лари самарали меҳнат қи- лишмоқда.

Маълумки, Сирдарё об- ластига 100 га яқин миллат ва эллат вакиллари яшайди. Районимизда 25 дан зиёд миллат вакиллари бор. То- жик халқи билан бир-бири- миз эса шу қадар яқинла- шиб кетгани, бир-бирлари билан ҳар икки тилда бема- лол фикр алмаштиради- лар. Ҳаттепа ва Зоминдаги дўстлик — халқлар ўртаси- даги дўстликини мустаҳкам- лашда ўзига хос кўприк- дир. Бу кўприк азгуликка, биродарликка хизмат қилиб келмоқда. Ҳазир ва тожик халқларининг тилида фарқ бўлгани билан дили бир, нияти ва оруз-умидлари бир. Дўстлигимиз, биродарлиги- миз асрлар синовига бардош бериб қудратли қучга ай- ланди. Бу қудратли дўстлик алоқаларини ҳеч нарса из- мидан чиқаролмайди. Дўст- лигимиз ҳаётимизни фар- вон, бахтимизнинг тугал бўлишига хизмат қилади.

26 март — СССР халқ депутатлари сайлови куни

БОШҚА НОМЗОД КЕРАК ЭМАС

Мақсад буни келинни мамнулик билан қарши ол- ди. — Қўтлайман, қизим. Кат- та депутат бўлармисан. — Дарров кимдан зинта- қолдингиз? — Қўшниллар айтишди. — Раҳмат, онажон. — Раёнонинг юксак мар- таба, ҳурмат-эътибор билан қайнонасинга эмас, таниш- биллишлари, дугоналари ҳам қизгин табриқлашганди. Номзоднинг қўратилиши ба- гишлаб, Ҳузор районидagi Кўйбичев номли совхозда ўтказилган йилгиликда шаъ- нига айтилган ишга сўзлар қалбда бир умр муҳрланиб қолди. Устоз, тақрибали меҳнаткор Токи Ашуров гапирганда залга сал қўй- гандек жимлик чўди.

қонлари очилиб уларда қуд- ратли саботов-полит махсу- лотлари, мева-чевалар, кў- катлар сотилса... Ҳолбуки, хўжалиқларда қишда ёзда- гидек маҳсулот етиштири- ладиган парниклар, саботов ва полит маҳсулотларини сақлайдиган оморхоналар йўқ. Совхозда 3,5 миң гектар сугориладиган ер бор. Лекин бундан бор-йўти 80 гектари- да озиқ-овқат экинлари эки- лади, холос. Агар кўпроқ саботов, полит маҳсулотла- ри ва мева етиштирилган- дан бундан ортиқ ва республи- кага маблағ кўрибгина қўл- май, совхоз кассаси ҳам пулга бойир эди. Бу йил сов- хозда шу соҳада бир муң- га ишлар қилиш мўлжаллан- япти. Хўжалик қишлоқда иқ- тисодий ислохотни кеңг жой- лий этмоқда. Районда бири- чилардан бўлиб Кўйбичев номли совхоз, чен системаси- да иш бошлаган эди. Бу иш- барили ҳаракатни ҳамма хў- жалиқларга оммалаштирмоқ- лозим.

СССР халқ депутатлигига республикамиздан қўратил- ган номзодлар орасида Фар- она область Бағдод райони- даги «Ленинград» колхоз раисини М. Шерқоиев ҳам бор. Унинг номзоди 606-Ле- нинград территориял округи- дан қўратилган.

«Совет Ўзбекистони» му- хбири. — Мен депутат сўздагина эмас, амалий иш билан ҳам эътиборини қозониб ке- рак деб ўйлайман, — деди Раёно. Бир сўз билан айт- ганда, қайта қўриш, демок- ратия маъмури ҳам шу. Ҳа, сайловчилар эртага 580-Ҳузор территориял сай- лов округидан СССР халқ депутатлигига қўратилган бир коммунист Р. Жоңкува- това учун овоз беришларига ишонамиз.

У. ҚУШВОҚОВ ва Т. ҲАМРОҚУЛОВ ФОТОСИ.

Маҳалладошлар фахри

Майор Владимир Золотухин — ҳарбий журналист, «Фрунзе» газетасининг муҳбири. У Куролли Кучларимизнинг энг кенга газе- тасида меҳнат қила бошлагани ача Яил бўлди. Ма- ҳалладошлари уни ҳарбий газиета муҳбири, ҳарбий хиз- матчи бўлгани учунгина ҳур- мат қилишмайди. Владимир Тошкент шаҳрининг Кўй- бичев районидagi 18-маҳалла- да туғилб ўсган.

Виджонан ишлайлик

Корхонамиз маҳсулоти шаҳар саноат моллари ма- газинида талаш бўлиб ке- тганида ҳақ қўйилган. — «Янгилар» индесни бил- лан чиқарилган ўша эркак- лар қўйилганидан яна борми? — деди сотувчига ўрта ёшлардаги киши илти- жо билан бошаркан.

«Совет Ўзбекистони» му- хбири. — Мен депутат сўздагина эмас, амалий иш билан ҳам эътиборини қозониб ке- рак деб ўйлайман, — деди Раёно. Бир сўз билан айт- ганда, қайта қўриш, демок- ратия маъмури ҳам шу.

М. КАРОМОВ, «Совет Ўзбекистони» му- хбири. — Мен депутат сўздагина эмас, амалий иш билан ҳам эътиборини қозониб ке- рак деб ўйлайман, — деди Раёно. Бир сўз билан айт- ганда, қайта қўриш, демок- ратия маъмури ҳам шу.

«Маҳсулот сифати ва истеъмолчи ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида»ги СССР Қонуни лойиҳасини муҳокама этамиз

ХАЛҚ ВА ДАВЛАТ МАНФААТЛАРИ МУШТАРАК

«Маҳсулот сифати ва истеъмолчи ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида» СССР Қонуни лойиҳаси матбуотда эълон қилиниши ва умумхалқ муҳокамасига қўйилди.

Шахсий жавобгарлик

Магазинларга кирсангиз ҳамма нарса бордек. Харидор эса ўзига кераклигини то- полмайди. Нега? Чунки сифатли маҳсулот ҳам, Харидор қиммат бўлса ҳам чет элда тайёрланганини олишга одатланди.

Умуман, иш сифатини туб ўзгартиришга эришишимиз зарур. Самарқанд шаҳри- нинг Сўғдиёна, Сартепа аҳо- ли яшайдиган массивларида истиқомат қилётган миң- миңлаб кишиларнинг қаб- ирга қулоч тутишга улар ў- жиб бинолари ўта сифатсиз қурилганлигидан нолишади.

Ижара пудрати масъулият- сизликка чек қўйди. Шу йил- нинг дастлабки қурилишдан бошлаб корхонамиз бўйича ижара пудратини жорий этди. Энди меҳнат натижаси ўз-ўзидан сифатга боғланиб қолди. Биз сифатли маҳсу- лот етказиб берамиз, ўш- жи биноларида истиқомат қи- лувчиларнинг эътирозлари- га ўрин қолмайди. Умуман, уларнинг ҳуқуқлари Қонуни йўли билан мустаҳкамла- ниши жуда муҳим.

Г. НОМОЗОВА, Қарши тикувчилик бир- лашмаси ишчиси. И. ЮМАЕВ, Самарқанд уюсозлик ком- бинати ишчиси.

СПОРТ СПОРТ СПОРТ СПОРТ СПОРТ СПОРТ СПОРТ СПОРТ СПОРТ СПОРТ СПОРТ СПОРТ СПОРТ СПОРТ СПОРТ СПОРТ

Шахмат бурчаги

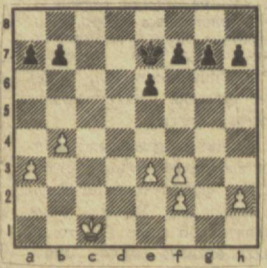
Халқаро арбитр М. МУҲИДИНОВ, бошқаради.

II. БИЛМАСАНГ, ПИЁДА СУР

Шахмат «армияси»нинг энг заиф жанговар кучлари бўлиши пьедаларни бошқа доналардан фарқлаб турувчи битта муҳим хусусият бор, улар орқага қайтолмайди, яъни ҳеч қачон кетма кетмайди. Тажрибасиз шахматчилар кураш қизғин пайтда ана шунини унутиб қўядилар. Бинобарин, кўпчилик айтиши шундан ҳақлики шахматнинг ҳал қилувчи пайти бўлиб қолади. Айтиш керак, отининг ёмон юришини вақт йўқотиш ҳисобига тузатса бўлади, аммо пьеданинг ёмон сурилишини асло ўнглаб бўлмайди!

а3 ва бошқа шунга ўхшаш юришлар ҳам унчалик зарурат йўқлигида қилган зарур, тегишлича қоралашга бўлиниди.

Куйидаги фрагмент партиянинг олдинги босқичида берилган заиф пьедадан эндиликда фойдаланишнинг жуда ибратли нисолидир.

Бундай пьедалар жойлашувида эга позициялар амалиётда кўп ўраб ўради. Рақиб позициясидаги кичикке туюлувчи нуқсондан қоралар қандайд фойдаланганини кузатиш жуда мароқлидир.

25...Kp6. Қора шох оқлар қароғоқиди энг заиф объект — h2 пьедаси томон интилмоқда.

26. Kpd2 Kpg5 27. Kpe2 Kph4 28. Kpf1 Kph3 29. Kpg1.

Ердан етиб келди, Бинобарин оқларнинг иши буткул жойида эмас. Энди шох флагидаги забторлик масалани ҳал қилади: пасив жойлашган оқ шох бунга қаршилик кўрсатишга оқиз.

29...e5 30. Kph1 b5 31. Kpg1f5! 32. Kph1 g5 33. Kpg1 h5 34. Kph1 g4 35. e4.

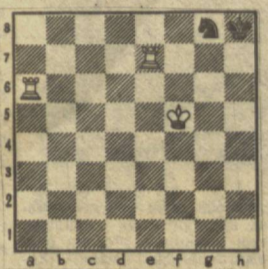
35. f6 бўлганда ўйин қандайд давом этишини ўзингиз тахлил қилиб чиқинг.

35...fe 36. fe h4 37. Kpg1 g3 38. h3hg ва оқлар таслим бўлиди, чунки e4 пьедасидан ажрайд ва шундан кейин қоралар ўз пьедасини фарзига чиқариб юборди.

Хўш, ҳозир 39. f4 ўйналса, воқеалар қандайд ривожланар экан? Буни ҳам текшириб кўринг.

«Пьедаларни оқилана ўйнатиш» — деган эди гроссмейстер Маршалл, — шахматдаги олий даражали маҳорат белгисидир».

Буниси — вазифа

Шартини. — Уч юришда мат.

ОММАВИЙЛИК

«Топкент трактор заводи» ишлаб чиқариши биланма-си меҳнатчилари спортнинг оммавийлигига катта эътибор беришаётган. Меҳнат коллективлари ўзлари учун майдончаларни яратиб ва спорт жихозларини сотиб олиш учун қайғуршади. Корхонада бундай мақсадлар учун ҳар йили 20 миңдан зиёд набағ сарфланаётган.

Трактороззоларининг ғайрат-шижоати билан мақтаса арзигудек, спорт ишшооти курилиб, ишга туширилган. 7 миң урилиб стадионда турли мусобақалар ўтказиш учун шартин бор. Сув ҳаваси, баскетбол, волейбол, теннис майдончалари, оғир атлетика ва кураш бўйича машгулотлар ўтказиш учун мўлкалланган заллар муҳлислар ихтиёрида. Ишлаб чиқариш гимнастикасини ўтказиш мақсада тусига кирган. Ишдан сўнг оналар спорт майдончаларига йўл олишади. Машгулотларни тажрибали мутахассислар олиб боришмоқда.

Трактороззола пойтахт корхоналари ўртасидаги физкультура ва соғломлаштириш ишлари бўйича кўрик-конкурс якунида биринчи ўринни олишди.

СУРАТДА: инженер-конструктор З. Эргашев тош кўриш баҳсида ўз мусобақадоларидан ҳамшиша олдидида бўлишига интилди.

Ф. ҚУРБОНБОВЕВ фотоси (ЎзТАГ).

Инсон, жамият, қонун

Ҳаддан ташқари қаттиққўллик ва кўр-қорона интизом — ўқитувчининг бола-ларга қилган разилигиндир. Ф. Э. ДЗЕРЖИНСКИЙ.

Қабулхонага тўрт киши кириб келди. Уларнинг Ленин кўчасидаги «Партия XXVII съезди» колхозининг аъзолари — Жақбарали Олқосимов, Режақон Олқосимов, Топишрава Мусаева, Муҳаббатхон Мусаева деб таништирилди. Юзларида сўнгиллик, нигоҳларида ҳорғинлик шундоққона кўри-ниб турарди. Улар келтирилган арномани ўқий бошла-ди.

мени 19-ўрта мактабга олиб кетди. Мактабга бориб директорга учради. У менга ўз кабинетига бошлаб кириш, шундай деди: «Биз сўнгги кўнгиракча тўплаган эдик. Сиз жамиятдаги ўқувчилар билан суҳбатлашган пайтда, бироз тинчланганларидан кейин Андижон об-ласт суди Комсомолобод район халқ суди ҳукмини кўриб чиқиб, О. Ғофуровга икки йил ахлоқ тузатиш ва иш ҳақидан 20 процент ушлаб қолтиш жаозаси белги-лади.

Бу енгиллик ҳам О. Ғофуровни қаноатлантирмади. Ахлоқ тузатиш комиссия-га бориш келмади. Милли-цидан ҳайдалаётган, исён ўр-нини совматчи Ленинск ша-хридан 33-ўрта мактабга та-ридан ўқитувчи бўлиб ишга жойлашиб олди. Мана бу ажаб-овур комедияга нима дейсиз? Мактаб ўқувчилари

югурди, муддаосига эришди ҳам. Давоғатлар ҳовуридан тушиб, бироз тинчланганларидан кейин Андижон об-ласт суди Комсомолобод район халқ суди ҳукмини кўриб чиқиб, О. Ғофуровга икки йил ахлоқ тузатиш ва иш ҳақидан 20 процент ушлаб қолтиш жаозаси белги-лади.

Бу енгиллик ҳам О. Ғофуровни қаноатлантирмади. Ахлоқ тузатиш комиссия-га бориш келмади. Милли-цидан ҳайдалаётган, исён ўр-нини совматчи Ленинск ша-хридан 33-ўрта мактабга та-ридан ўқитувчи бўлиб ишга жойлашиб олди. Мана бу ажаб-овур комедияга нима дейсиз? Мактаб ўқувчилари

ди? «Яхши ўқитувчи бўлмоқ учун...» — дейди рус тарих-чиси В. Ключевский, — ўқи-тадиган нарсанинг севи-наб суди Комсомолобод район халқ суди ҳукмини кўриб чиқиб, О. Ғофуровга икки йил ахлоқ тузатиш ва иш ҳақидан 20 процент ушлаб қолтиш жаозаси белги-лади.

«Умиддан 25 марта ту-шунтириш хати олганман. Буни судда айтдим», — деди Н. Ашуров биз билан суҳбатда. Нақадар ноқуш манзара: ўқувчида синф раҳбари тушунтириш хати талаб қилди. Кейин тар-биявий ишлар бўйича дирек-тор ўринбосари ҳам шу йўл-ни такрорлади. Бу ҳам ет-магандай, милиция ходими-ни чақириб, у орқали яна ту-шунтириш хати сўралди. Ўқувчи кўнмаса, мажбур қи-

ёки енгил жазоланишида эмас. Мактаб, партия, каса-ба союзи, комсомол ташкил-ларининг Нуъмон Ашуров каби муаллимларининг ному-нособи хатти-ҳаракатларига одил баҳо беришда журъ-атсизлик қилаётгани, бу бора-да педагогика совети, ота-налар комитети ўз фикрини далайл айти олмаётгани ки-лини таяжқубга солади. Ни-матга, нимага ё босиллати ва нега!

24-майда эскуридан учинчи соат дарсга қайтиб киришди. Мен кеч қолганим учун физика кабинетининг сумкасини олишга улгурма-ди. Синфга кириб Қозим Ҳасановдан «Сумкасини олиб киридингизми?» деб сўради. «Ўй» деди. Шунда Қозим-дин Қўчқоров «Нега дўз қи-ляпти?» деб Қозимнинг ёни-ни олди. Унга кўз кўт-гарини олди, у чап бериб қоз-ла-га бир мушт тушди. Дар-дан кейин ўқитувчининг Ашу-ров Хусниддин инклавизи-ни лабораторияга бошлаб кирди. Менга: «Оюсулова нима дединг, Хусниддин би-лан нега уришдинг, тушун-тириш хати ёзиб бер», деди. «Калтаган еганимиз ёзма-ми?» деб қўнмадим. Синф раҳбари юзига шанабоқ ту-ширди. Бурини қолди кетди. Эшикка чиқишга уриган-ди. Эшик очилиб кетди, физика кабинетига йирилди. Шу ҳолат устга Содиқ Саидко-милов кириб қолди. Уйга боргунча қон тўхтамади. 25 майда нима бўлганини суд-ланувчи тўлиқ айтиди. У ди-ректор хонасида Ойбекнинг бир қўлидан ушлаб, ик-кинчисини эздди. «Мана бу жойда ёнғоқдай нарсга бор, эзиб қўйсанг ўласан» деди. Кейин О. Ғофуров менинг ёнига тегиб, Бурини қо-наганда эшикка чиқишга ружат бермади. Протокола-га қўйишга унинг орд-на-мига тегиб, қўлига таги-га мушт тушди».

Умид ОЛҚОСИМОВнинг суддаги сўзидан.

Педагог Н. Ашуров ва ми-лиция ходими О. Ғофуров-нинг шартлисизлиги туфай-ли Умиднинг боши айлан-диган, чап қўлига эшитмай-диган бўлиб қолди. У ин-ститутга кирмоқчи эди, сало-матлиги кўтармади... Ҳаёт-га энгиллик қалам қўйган нафисро Умидга энгил қў-ниги севишч эмас, гўсса келтирди.

Лектин йилнинг қўёшли кунлари кўп бўлганда, ҳа-ётда ҳам нури, ёруғ лаҳза-лар кам эмас. Йиллар ўтар. Умид ва Ойбекларнинг ўқи-тувчи ва милиция ҳақидаги ноқуш тушунчаларини ўзгар-тирувчи таъсир кучлари ҳам топилиб қолар.

Вироқ сўнгги кўнгиракча кунлари улар одамлардан кўнган қўрелик, ситам йо-ларни сира-сира унутти... Сўнгги кўнгиракча болалик-нинг яшил олами бўлсин, муस्ताқил ҳаётга йўловчи, одамлар ва олам ҳақида по-зиция тўғриваларда чорловчи қўёшли кун бўлсин!

А. ҚУРБОНБОВЕВ, «Совет Ўзбекистони» мух-бири.

Гал ўқитувчиларнинг оғир

Сўнги кўнгиракча

БКИ ҲИЗМАТ ВАЗИФАСИНИ СУНИСТЕЪМОЛ ҚИЛГАН МИЛИЦИЯ ХОДИМИ ВА ЎҚИТУВЧИ ҲАҚИДА

яккама-якка муштлашганли-гини айтиди. Умид билан Ой-бек ҳам муштлашганларини тах олишди. Қўчқоров би-лан Ҳасановнинг ташқарида чиқариб юбориб, У. Олқоси-мов ва О. Мусаевдан тушун-тириш хати ёзишларини тала-б қилди. Улар урушгани-миз йўқ, ёзмаймиз, деб тур-тириб олишди. Қўчқоровни ча-қириб юзлаштирдик. Шун-дан кейин айтишга икром бў-лишди. Ўқитувчи урганини эса айтишмади. Менни лақил-латгани учун маҳкам чиқиб, тескари шанабоқ тортиб юбордим. Умиднинг бури-ни қолди. Мусаевнинг қўли-дан ушлаб, ҳаёт уришаре-расаларини, дедим. Шу ора-да хонага мактабнинг илғий бўлим мудири Содиқ Саид-комилов билан Нуъмон Ашу-ров кириб келди.

Ўқувчилари сўроқ қил-ган тоғида ўқитувчилар ил-тирозини талаб қилмади. Мен ўқувчиларга нисбатан бундай муомала қилмасан-ми керак эди?»

О. ҒОФУРОВнинг судда-ги сўзидан.

Судда прокуратурадан ҳеч ким қатнашмади. Судья Ф. Қозқоров ҳукмини ўқиб эшит-тирди:

— Судьялуқчи Ғофуров Одил Обидович Ўзбекистон ССР Жиноят кодекси 150-моддасининг 2-қисми билан айбдор деб топилиб, шу жо-да билан бир йилу олти ой озолидан маҳрум этилсин. Лекин ҳукмининг асосланти-рувчи қисмида баён қилин-ган ҳолатларга кўра Ўзе-бекистон ССР жиноят кодек-сининг 29-32-моддасини қў-лаб, бир йилу олти ой му-дат меҳнатга мажбуран жа-лб этилсин.

Жазо ҳукмини икром эту-вчи органлар томонидан бел-гиланган жойларда ўталсин, муддатга ҳужа икромга кир-тидан кундан бошлаб ҳи-собатлансин...»

О. Ғофуров суд ҳукмидан қаноатланмади. У жазони енгиллаштириш учун елиб-

уриб-тегган, партия сафи-дан ўчирилган, султанган ва жаза олган соғиб ми-лиция ходими бир шўнгиб пе-дагог бўлиб оёна-и! Тарбия-сиз тарбиячи ишларга қан-дай таълим беради? Қайси юз билан синфга кириди?!

— Умид Олқосимов ўрта мактабин аяхин ва қонқар-ли хулғ ва аяхин баҳоларга та-момлади. У ўқин давоми-да ўртоқлари билан жан-жаллашиб турарди. Мен у билан бир неча марта суҳ-бат ўтказганим ва тушун-тириш хатлари олганман. Умид синфдоши билан жан-жаллашган ва уни синф раҳ-бари Н. Ашуров урган кунги мен район маориф бўлими-да бўлганман. Эртасига Нуъмон Ашуров воқеани ай-тиб, милиция чақирини та-клиф қилди. Мақсад уруш-қоқ ўқувчиларни тарбия-га чақириб қўйиш эди. РайОБ-га уни билан кетайтган мак-таб касабаси союзи комитети-нинг раиси Назирқон Шоки-ровга район ички ишлар бў-лимига учраб ўқини тайин-ладим. У лейтенант О. Ғо-фуровни олиб келди. Охи-рқи кўнгиракча маросимига рай-комдан вакил келганда, Мен мактабда тарбиявий иш-лар бўйича директор ўрин-босари ҳақида бир йилдан бе-ри директор ваазифасига ба-жарувчи эдим. Охири кўн-гиракча меҳнат бошқа ўта-дагдан одам йўқ эди. Лей-тенант ҳам вақти эчкилигини айтиб, ўқувчилар билан ўз суҳбатлашаваришини бил-дириди. Биз у ўқувчиларни уради, деб ўйламаган эдик...»

О. ДАДАЖОНОВнинг суд-даги сўзидан.

Юқоридаги фикрларда ол-дин бир гувоҳининг шаҳодо-лати кўрилу-м, аммо педагог маънафини, қалбини, меҳри-нини мулғола сеъмадим. Ҳар бир боланинг ўзига хос дунё-си, кучли ва ожиз томонла-ри бўлиши, шубҳасиз. Хўш, буни ўқитувчи сеъмаса ва шунга қараб муомала қил-маса ким бунга жон қуйдира-

лилади. Куч ишлатилди. Ўқувчилар ўртасидаги ке-лишмовчиликларни баъра-раф этолмай, ерданга ми-лиция ходимини чақириб мактаб педагогика коллек-тивининг оқиллиги эмасми?! Ахир, бундай масалаларни педагогика совети, партия комсомол, касабга союзи ва ниҳоят ота-оналар комитет-лари ерданга ҳал қи-лиш мумкин-ку. Ана шундай йиғилишларда уларнинг амччиликларини кўрсатиб, тузатиш йўллари айтиш, мураббийлик ҳаракатини иш-га солиш даркор эди. Афсу-сики, мактабда бундай йиғи-лиш мутлақо ўтказилмаган. Интизомсиз ўқувчиларни уриб жазолаганлари етмай, милиция ходимига топши-риб қўйиб, сўнгги кўнгирак-ча тантаналарини ўтказавери-лар.

Бу фокиа. Ҳа, икки ил-тининг эмас, кўпчиликнинг фокиаси. Жоҳил ўқитувчи, енгиллак милиция ходими-нинг бир ноқуш ҳаракати мактаб педагогика коллекти-вага, район ички ишлар бў-лимига доғ тушди. Буни жа-барланувчи О. Мусаев, мактаб илмий бўлим муди-ри С. Саидкомилов, ўқитув-чи Ш. Турсунов, ўқувчи Т. Турсунова, Н. Мамаюно-сова ва бошқалар суд маж-лисида яна бир қарра тас-диқладилар.

Соғиб Ленин район халқ маорифи бўлими тарбиявий ишда жиддий камчиликлар-га йўл қўйганлиги учун 19-ўрта мактаб директори ва-зифасини бажарувчи О. Да-дажоновга ҳафсан эълон қилди ва уни ваазифасидан бўшатиб, олдин ўқитувчилик-ка туширди. Физика ўқитув-чиси Нуъмон Ашуровга синф раҳбарлигини эъла олмаган-лиги, ўқувчига нисбатан кў-пму муносабатда бўлиб, уни урганилиш учун қаттиқ ҳай-фсан берди ва уйдан олисроқ мактабга жиблириб қўйди.

Гал ўқитувчиларнинг оғир

Суд ҳукм чиқарди

ВЛАДИВОСТОК, 23 март. (ТАСС махсус мухбири Ю. Базлов). РСФСР олий суди-нинг жинсий ишлар сайёр коллегияси бугун Узоқ Шарқ денгиз кемачилиги «При-амурье» тепловодида чиққан ёнғин тўғрисидаги ишни кў-риб чиқини таъмомлади.

Ичига 295 сайёҳ ва эки-пакнинг 129 аъзоси тушган ана шу сайёҳатга мўлкаллан-ган кема ўтган йилнинг 17 май кунини эрталаб Япония-нинг Осака портида лангар ташлади. Кечаси каяталар-нинг бирида ёнғин чиқиб, тез орада куйи бўлимининг бошқа хоналарига ҳам тар-қалди. Ёнғин чиққани тўғ-рисида ўз вақтида хабар бе-рилмагани оқибатида экипаж ва қирғоқдаги маҳаллий ўт ўчириш хизмати ёнғинни ўчиришга кечикиб киришди.

Оқибатда 11 киши нафаси қайтиб ҳалок бўлди, 14 ки-ши эса баъзилари оғирроқ, баъзилари енгилроқ тан жа-роҳлари олди. Теплоход яроқ-сиз бўлиб қолди. Бундан ке-йин уқдан фойдаланиш но-мувофиқ деб топилиди. Дав-лат 90 миң сўмдан кўп-роқ зарар кўрди.

СССР Прокуратураси ўт-казган тергов чоғида ёнғин 346-каноатада пассажир Е. Дубинининг айби билан со-дир бўлганлиги узи-лексиел аниқланди. Ёш йигит Ана-дир шаҳридаги автотранс-порт корхонасида шофёр бў-либ ишлар экан. У 1 стакан сувга оддий электр қайна-тичсини солиб қўйиб ухлаб қо-лган, оқибатда фожиа рўй берган.

Айблов ҳулосасида таъ-кидланишича, Дубинин бу хатти-ҳаракатни расдан қи-лмаган ва бунга электр ас-бобларидан фойдаланишдаги эҳтиётсизлик, деб баҳо бе-рилди. Айбланувчида иш жойида ижобий характери-стика берилгани, у жамоат ишида қатнашаётгани, ёш боласини тарбиялаётгани, шунингдек ёнғинни ўчириш ва пассажирларни қутқар-ишда қомандга фаол ёр-дам берганлигини ҳисобга олиб, суд РСФСР Жиноят кодексининг 99-моддасига мувофиқ уни шартли жаза-сига ҳукм этишининг им-кони бор, деб тоқди. Е. Ду-бинин ўзи яшаб турган жой-да 2 йил мудат билан жой-да қолган бўлганда 15 процент миқдорда чегириб қолани-диган бўлди ҳамда у келти-рилган эътиборини бир қис-мини қоплаш учун 20 миң сўм тўлайди.

Суд СССР Денгиз флоти министрилиги шанига ҳам ҳу-сусий ақрим чиқарди. Бу ақримда пассажирлар кема-да ёнғин хавфсизлиги қонди-лари билан етарлиги таниш-тирилмаганлиги, экипаж аъзоларининг нотўғри жой-лаштирилганлиги ўт чиқиб кетган жойда оловни ўчи-риш учун ишловини тадбир-лар қўйишга ҳаваж бўлди, деб кўрсатиб ўтилди. Ёнғин чиқиб кетишига ке-ма асдида жиҳозлангани жи-ҳатдан ҳам, эскириб қол-ганда кейин ҳам уни ила-тириш давом эттирилганли-ги кўп жиҳатдан сабаб бўлди, кема жуда занг босиб кетган ва ёнғин чиқиб хавфи куч-айиб кетган эди. «При-амурье» кемасини сафарга чи-риш олдидан техникавий ҳолатини текшириш расма-н ва юзани ўтказилган.

Буларнинг ҳаммасидан қўнмадиган ҳулоса чиқарили-ди: кемачиликда денгизда су-зиш хавфсизлиги масалала-ри қондорсиз ҳал этилмоқ-да, бу эса олдиндан айтиш қийин бўлган оқибатларга олиб келиши мумкин. Тар-моқ раҳбарларига суднинг ҳал қилув қарорини белги-ланган муддатларда қўриб чиқиш ва Узоқ Шарқ денгиз пардохдчилиги коммандир-ларига сиз ишловини таъ-минлаш юзасидан тегишли чоралар қўриш тавсия эти-лади.

ТАШКИЛЛАШ

ТАШКИЛЛАШ

ТАШКИЛЛАШ

ТАШКИЛЛАШ

ТАШКИЛЛАШ

ТАШКИЛЛАШ

ТАШКИЛЛАШ

ТАШКИЛЛАШ

ТАШКИЛЛАШ

ТАШКИЛЛАШ

ТАШКИЛЛАШ

ТАШКИЛЛАШ

ТАШКИЛЛАШ

ТАШКИЛЛАШ

ТАШКИЛЛАШ

ТАШКИЛЛАШ

ТАШКИЛЛАШ

ТАШКИЛЛАШ

ТАШКИЛЛАШ

ТАШКИЛЛАШ

ТАШКИЛЛАШ

ТАШКИЛЛАШ

ТАШКИЛЛАШ

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ЎЗБЕК ДАВЛАТ «ЕШ ГВАРДИЯ» ДРАМА ТЕАТРИДА 28, 30 МАРТ СОАТ 19.00 ДА

Ҳамза Ҳажимзода Нивзий таваллудининг 100 йиллиги-га

ҲАМЗА асари «Паранжи сирлари» премьераси

РЕЖИССЕР — А. ГАМИРОВ. РАССОМ — Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган сайё-ат ароби, СССР Давлат мукофоти лауреати Г. БРИМ. СПЕКТАКЛНИНГ БАДИНИ РАҲБАРИ — Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган сайёат ароби, Ўзбекистон Ленин комсомоли мукофотининг лауреати Б. ЙҮЛДОШЕВ.

ҚАТНАШУВЧИЛАР: Ўзбекистон ССР халқ артистлари: М. ОРИПОВ, П. СА-ИДҚОСИМОВ;

Ўзбекистон ССР да хизмат кўрсатган артистлар: Т. ЮСУПОВА, О. ЮНУСОВ, Д. ИСМОИЛОВА, Р. АҲМЕ-ДОВА, Р. ЕҲҲОВ, Н. ТОШКЕНБОВА;

Артистлар: Е. САҲДИЕВ, М. МАТЧОНОВ, С. РАМЕ-ТОВА, С. АЗИМОВА;

Ўзбекистон Ленин комсомоли мукофоти лауреати Х. АРСЛОНОВ ва бошқалар.

ТУРАР ЖОЙ-КОМУНАЛ ХУЖАЛИГИ ХОДИМЛАРИ ТАЙЕРЛАШ ВА УЛАРНИНГ МАЛАКАСINI ОШИРИШ РЕСПУБЛИКА КҮРСЛАРИДА

лифтич, лифтар бўйича электр монтер, бўғли ва сув инсталяция қозонлар машинисти, газ-электр пайвалди, сув тозалаш аппаратини, печани, курувчилар тўпчан-сини ишлатувчи каби ишчи касбларини

ЭГАЛЛАШИНГИЗ МУМКИН

Госгортехнадзор қондалари бўйича инженер-техник хо-димларнинг аттестацияси ўтказилди, шунингдек, барча коммунал ихтисосда бўйича инженер-техник ходимлар малакаси оширилди.

Ўқишга ташкилотларнинг вакиллари жалвақалар бўйича тақлиф этилади, шунингдек, яқна тартибда ҳам тинглов-чилар қабул қилинади.

Бошқа шахарлардан келганлар ётоқхона билан таъмин-ланади.

Мангулотлар группалар ташкил этилганидан сўнг бошланади.

Адреси: 700070, Тошкент шаҳри, Шота Руставели кўчаси, 1-тутик, 5-ўй (4, 7, 9, 24, 28-трамвайлар; 13, 16-троллейбусларнинг «Илвек кўчаси» бекети). Телефонлар: 55-62-36, 55-63-71, 54-39-70.

2-«УЗСЕЛЬЭЛЕКТРОСТРОЙ» ТРЕСТИ

тўғридан-тўғри шартномалар асосида буюртмачининг материаллари ҳисобига 0,46-10-35 кучлианили ва 110 киловольтли электр узатиш диниялари ва электр подстан-циялари қурилиши юзасидан

ҚУРИЛИШ-МОНТАЖ ИШЛАРИНИ